

STRUČNÝ PŘEHLED VÝSLOVNOSTI – ВРЕМЕНА 1

PŘÍZVUK

Může být na kterékoliv slabice slova.

Může být pohyblivý.

Značí se čárkou, tučným písmem nebo podržením.

Přízvučné slabiky vyslovujeme výrazněji a zřetelněji než slabiky nepřízvučné.

Souhlásky dělíme na tvrdé: **ж, щ, ц**

měkké: **ч, ѿ, й.**

Ostatní souhlásky mohou být i tvrdé i měkké.

PRAVIDLA ČTENÍ

Nepřízvučné **а, о** čteme krátce jako nejasný zvuk /ə/.

Э se píše v ruštině na začátku slov. Čte se jako české **e**.

Přízvučné **е** na začátku slov a po samohláskách čti /јe/.

Ева /јевə/, **еду** /једу/.

О a **а** před přízvukem čti jako slabé /а/: **хорошо** /charašó/.

Е před přízvukem se čte jako /и/, **сестра** /sistrá/.

Ruština vždy rozlišuje výslovnost **ы** a **и** быть – бить.

Měkký znak **ь** označuje měkkost předcházející souhlásky. Velký měkký znak neexistuje.

V koncovkách **-ого, -его**, čteme **г** jako **v**: **нового** /nóvovo/.

Ю označuje měkkou výslovnost souhlásek, na začátku slova a po samohlásce čti jako /ju/: Julie – **Юлия**,

Jura – **Юра**,

читаю, отвечаю.

Ё je vždy přízvučné: /ёлка, моё/.

Tvrď znak **ъ** odděluje předponu zakončenou souhláskou od slovního základu, který začíná na **е, ё, ю, я** /подъезд, объявление/.

STRUČNÝ PŘEHLED GRAMATIKY

PODSTATNÁ JMÉNA

ROD podstatných jmen se v ruštině určuje stejně jako v češtině pomocí zájmen **этот, эта, это**. Na výjimky upozorní učebnice, např. **этот (ten) кофе, этот карандаш, этот трамвай, эта тетрадь**.

ROD	Zakončení v 1. p. j. č.	Příklady
mužský	souhláska tvrdá	магазин, завод, карандаш, класс
	souhláska měkká -а, -я,	портфель, автомобиль, трамвай
ženský	-а, -я, -ъ	папа, дядя
střední	-о, -е, -мя	школа, мама, неделя, Таня, тетрадь
		правило, море, здание, платье, время

Podstatná jména končící na **-а**, **-я** a označující osoby mužské jsou stejně jako v češtině rodu mužského, avšak skloňují se podle vzorů ženských podstatných jmen, např. **папа**, **Бася**, **дедушка**.

V ruštině mohou podstatná jména označovat muže i ženy. Např. pro označení názvů ženských profesí se užívá mužský rod, např. **доктор** пришла, это **наша директор**.

SKLOŇOVÁNÍ PODSTATNÝCH JMEN

Rod podstatných jmen se v ruštině určuje podle koncovky. V množném čísle se rod nerozlišuje. Podst. jména pomnožná rod nemají (каникулы, ножницы).

MUŽSKÝ ROD	jednotné číslo	
Pád	ZAKONČENÍ TVRDÉ	ZAKONČENÍ МĚKKÉ
1. p.	магазин	автомобиль
2. p.	магазине	автомобиля
3. p.	магазине	автомобилю
4. p.	магазин	автомобиль
6. p.	магазине	автомобиле
7. p.	магазине	автомобилем

MUŽSKÝ ROD	množné číslo	
Pád	ZAKONČENÍ TVRDÉ	ZAKONČENÍ МĚKKÉ
1. p.	магазины	автомобили
2. p.	магазинах	автомобилей
3. p.	магазине	автомобилям
4. p.	магазины	автомобили
6. p.	магазинах	автомобилях
7. p.	магазинами	автомобилями

ŽENSKÝ ROD	jednotné číslo	
Pád	ZAKONČENÍ TVRDÉ	ZAKONČENÍ МĚKKÉ
1. p.	школа	неделя
2. p.	школы	недели
3. p.	школе	неделе
4. p.	школу	неделю
6. p.	школе	неделе
7. p.	школой	неделей

ŽENSKÝ ROD	množné číslo	
Pád	ZAKONČENÍ TVRDÉ	ZAKONČENÍ MĚKKÉ
1. p.	школы	неде́ли
2. p.	школ	неде́ль
3. p.	школам	неде́лям
4. p.	школы	неде́ли
6. p.	школах	неде́лях
7. p.	школами	неде́лями

STŘEDNÍ ROD	jednotné číslo	
Pád	ZAKONČENÍ TVRDÉ	ZAKONČENÍ MĚKKÉ
1. p.	слово	здание
2. p.	слова	здания
3. p.	слову	зданию
4. p.	слово	здание
6. p.	слове	зданії
7. p.	словом	зданієм

STŘEDNÍ ROD	množné číslo	
Pád	ZAKONČENÍ TVRDÉ	ZAKONČENÍ MĚKKÉ
1. p.	слова	здания
2. p.	слов	зданий
3. p.	словам	зданиям
4. p.	слова	здания
6. p.	словах	зданиях
7. p.	словами	зданиями

ŽIVOTNÁ PODSTATNÁ JMÉNA se liší od neživotných pouze ve 4. pádě, o němž platí, že se rovná 2. pádu.

RUŠTINA NEMÁ 5. pád. Místo něho se při oslovení používá 1. pád.

Např. Бабушка! Вера!

PODSTATNÁ JMÉNA CIZÍHO původu zakončená na **-о**, např. метро, пальто, кино, радио, какао, se v ruštině neskloňují. Jsou to podstatná jména středního rodu.

POZOR: евро je rodu mužského.

Některá podstatná jména mají v množném čísle odchylky, např. друзья, братья, стулья, сыновья.

RUSKÁ JMÉNA

Mají tři části: jméno (**имя**), jméno po otci (**отчество**), příjmení (**фамилия**):
Павел Иванович Петров.

Při oslovování se používá jméno a jméno po otci: **Мария Петровна!**

Neoficiálně se používají krátké tvary jmen:

Анна – Аня

Елена – Лена

Ирина – Ира

Иван – Ваня

Ruština používá zdrobněliny:

Анечка

Лёнечка

Ванечка

Ириночка

ZÁJMENA

SKLOŇOVÁNÍ ZÁJMEN OSOBNÍCH

Pád	já	ty	on, ono	ona	my	vy	oni
1. p.	я	ты	он, оно	она	мы	вы	оны
2. p.	меня	тебя	его	её	нас	вас	их
3. p.	мне	тебе	ему	ей	нам	вам	им
4. p.	меня	тебя	его	её	нас	вас	их
6. p.	мне	тебе	нём	ней	нас	вас	них
7. p.	мной	тобой	ним	ней	нами	вами	ними

ZÁJMENA PŘIVLASTŇOVACÍ

můj	tvůj	jeho, její	náš	váš	jejich
МОЙ	ТВОЙ	ЕГО, ЕЁ	наш	ваш	
МОЯ	ТВОЯ		наша	ваша	
МОЁ	ТВОЁ		наше	ваше	
МОИ	ТВОИ		наши	ваши	их

ZÁJMENA TÁZACÍ

Zájmeno čí v ruštině rozlišuje rod a číslo: **чей** (свитер), **чья** (книга), **чье** (пальто), **чьи** (туфли).

Zájmena **jaký, jaká, jaké** se skloňují jako přídavná jména tvrdá.

Какой новый дом.

Какая новая книга.

Какое новое здание.

Какие новые учебники.

Zájmena kdo, co ?

1. p.	кто?	что?
2. p.	кого?	чего?
3. p.	кому?	чему?
4. p.	кого?	что?
6. p.	о ком?	о чём?
7. p.	кем?	чем?

PŘÍDAVNÁ JMÉNA

ZÁKLADNÍ VZORY PŘÍDAVNÝCH JMEN

TVRDÁ S PŘÍZVUKEM NA KMENI: НОВЫЙ

Pád	muž. rod	žen. rod	stř. rod	mn. č.
1. p.	новый	новая	новое	новые
2. p.	нового	новой	нового	новых
3. p.	новому	новой	новому	новым
4. p.	новый,-ого	новую	новое	новые,-ых
6. p.	новом	новой	новом	новых
7. p.	новым	новой	новым	новыми

TVRDÁ S PŘÍZVUKEM NA KONCOVCE: МОЛОДОЙ

Pád	muž. rod	žen. rod	stř. rod	mn. č.
1. p.	молодой	молодая	молодое	молодые
2. p.	молодого	молодой	молодого	молодых
3. p.	молодому	молодой	молодому	молодым
4. p.	молодой,-ого	молодую	молодое	молодые,-ых
6. p.	молодом	молодой	молодом	молодых
7. p.	молодым	молодой	молодым	молодыми

МЕККА: ЛЕТНИЙ

Pád	muž. rod	žen. rod	stř. rod	mn. č.
1. p.	летний	летняя	летнее	летние
2. p.	летнего	летней	летнего	летних
3. p.	летнему	летней	летнему	летним
4. p.	летний,-его	летнюю	летнее	летние,-их
6. p.	летнем	летней	летнем	летних
7. p.	летним	летней	летним	летними

ZÁKLADNÍ ČÍSLOVKY 1–100

0	нуль	11	одиннадцать	30	тридцать
1	один	12	двенадцать	40	сорок
2	два	13	тринадцать	50	пятьдесят
3	три	14	четырнадцать	60	шестьдесят
4	четыре	15	пятнадцать	70	семьдесят
5	пять	16	шестнадцать	80	восемьдесят
6	шесть	17	семнадцать	90	девяносто
7	семь	18	восемнадцать	100	сто
8	восемь	19	девятнадцать		
9	девять	20	двадцать		
10	десять	21	двадцать один		

ŘADOVÉ ČÍSLOVKY 1–20

1.	первый	-ая	-ое
2.	второй	-ая	-ое
3.	третий	-тья	-тье
4.	четвёртый	-ая	-ое
5.	пятый	-ая	-ое
6.	шестой	-ая	-ое
7.	седьмой	-ая	-ое
8.	восьмой	-ая	-ое
9.	девятый	-ая	-ое
10.	десятый	-ая	-ое
11.	одиннадцатый	-ая	-ое
12.	двенадцатый	-ая	-ое
13.	тринадцатый	-ая	-ое
14.	четырнадцатый	-ая	-ое
15.	пятнадцатый	-ая	-ое
16.	шестнадцатый	-ая	-ое
17.	семнадцатый	-ая	-ое
18.	восемнадцатый	-ая	-ое
19.	девятнадцатый	-ая	-ое
20.	двадцатый	-ая	-ое

Za řadovými číslovkami, pokud jsou psány číslicí, se v ruštině nepíše tečka:
např. 25. května – 25-ое мая.

Řadové číslovky se skloňují jako přídavná jména:
Первый (новый), первого (нового), первые (новые).

POZOR!

Po číslovkách **2, 3, 4**, má podstatné jméno tvar **2. pádu jednotného čísla!**

1	час	минута	день	месяц	год
2	часа	минуты	дня	месяца	года
3	часа	минуты	дня	месяца	года
4	часа	минуты	дня	месяца	года
5	часов	минут	дней	месяцев	лет

1 рубль
1 кроны
1 доллар
1 евро

2 рубля
2 кроны
2 доллара
2 евро

5 рублей
5 крон
5 долларов
5 евро

DATUM

Какое сегодня число?

Сегодня 31 (тридцать первое) января

Сегодня 31-ое января

20 (двадцатое) мая

20-ое мая

2 (второе) августа

2 -ое августа

MĚSÍCE

Когда?

январь	в январе
февраль	в феврале
март	в марте
апрель	в апреле
май	в мае
июнь	в июне
июль	в июле
август	в августе
сентябрь	в сентябре
октябрь	в октябре
ноябрь	в ноябре
декабрь	в декабре

DNY V TÝDNU

Когда?

понедельник	в понедельник
вторник	во вторник
среда	в среду
четверг	в четверг
пятница	в пятницу
суббота	в субботу
воскресенье	в воскресенье

ROČNÍ OBDOBÍ

Что? Зима, весна, лето, осень

Когда? Зимой, весной, летом, осенью

Со? Kdy?

Что? Утро, день, вечер, ночь

Когда? Утром, днём, вечером, ночью

PŘEDLOŽKY

Každá předložka se pojí s určitým pádem. Vazby obdobných ruských a českých předložek se mnohdy shodují, někdy se liší.

Některé předložkové vazby:

Где? Na otázku Kde? používá ruština předložky: **в, на, по.**

В киоске, в парке, в комнате, в столовой, в России, в Москве, в деревне, в доме, в центре.

На почте, на улице, на стадионе, на родине, на работе, на уроке, на концерте, на остановке, на площади, на набережной.

По улице, по дороге, по дому, по парку, по городу.

Куда? Na otázku Kam? používá ruština předložky: **в, на.** В театр, в музей, в магазин, в школу.

На работу, на стадион, на экскурсию.

Откуда? Na otázku Odkud? používá ruština předložky: **из, с (со)**.

Platí pravidlo: **в – из**
на – с (со)

В Японию – из Японии
В город – из города
В школу – из школы
На улице – с улицы
На почте – с почты
На стадионе – со стадиона

SLOVESA

Podle koncovek v přítomném čase patří slovesa k I. nebo II. časování.

I. časování: vzor читать.

Podle vzoru читать se časují slovesa, která mají v 2. os. j. č. koncovku **-ешь, -ёшь** a ve 3. os. mn.č. koncovku **-ют, -ут**.

II. časování: vzor говорить.

Podle vzoru говорить se časují slovesa, která mají v 2. os. j. č. koncovku **-ишь** a v 3. os. mn. č. koncovku **-ят, -ат**.

читать	живь	говорить	учить
я читаю	живу	говорю	учу
ты читаешь	живёшь	говоришь	учишь
он читает	живёт	говорит	учит
мы читаем	живём	говорим	учим
вы читаете	живёте	говорите	учите
они читают	живут	говорят	учат

Slovesa se změnou kmenové souhlásky

U některých sloves se mění při časování kmenová souhláska.

V I. časování se kmenová souhláska mění **ve všech osobách přítomného času** (vzor писать).

Ve II. časování pouze **v 1. osobě čísla jednotného** (vzor ходить).

писать	ходить	кричать	любить
я пишу	хожу	кричу	люблю
ты пишешь	ходишь	кричишь	любишь
он пишет	ходит	кричит	любит
мы пишем	ходим	кричим	любим
вы пишете	ходите	кричите	любите
они пишут	ходят	кричат	любят

ZVRATNÁ SLOVESA

заниматься	учиться
я занимаюсь	учусь
ты занимаешься	учишься
он занимается	учится
мы занимаемся	учимся
вы занимаетесь	учитесь
они занимаются	учатся

NEPRAVIDELNÁ SLOVESA

хотеть

я хочу
ты хочешь
он хочет
мы хотим
вы хотите
они хотят

MINULÝ ČAS SLOVES

Je zakončen na **-л, -ла, -ло, -ли.**

читать – я, ты, он читал, она читала, мы, вы, они читали

говорить – я, ты, он говорил, она говорила, мы, вы, они говорили

V příčestí minulém píšeme vždy **МЕККÉ -ЛИ!**

Tvary minulého času musí mít při sobě podmět.

V množném čísle je jeden tvar pro všechny tři rody **-ли!** Они читали, девушки танцевали, дети пели.

Při **въkání** se užívá tvarů množného čísla, nerozlišuje se rod.

Např.:

Что вы делали, Павел Иванович?

Co jste dělal, Pavle Ivanovič?

Что вы делали, Вера Петровна?

Co jste dělala, Věro Petrovna?

Zvratná slovesa jsou zakončena na **-лся, -лась, -лись**

учиться – учился, училась, учились

заниматься – занимался, занималась, занимались

BUDOUCÍ ČAS SLOVES

Budoucí čas lze vyjádřit dvěma způsoby stejně jako v češtině:

1. pomocí složeného, tvaru буду, будешь, будет... a infinitivu sloves.

напр. я буду читать
ты будешь читать
он будет читать
мы будем читать
вы будете читать
они будут читать

2. přítomnými tvary sloves

напр. я прочитаю
ты прочитаешь
он прочитает
мы прочитаем
вы прочитаете
они прочитают

Ruština také rozlišuje slovesa nedokonavá a dokonavá:

читать – прочитать
писать – написать
говорить – сказать
звонить – позвонить
делать – сделать